

Regeringskansliet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L7@regeringskansliet.se

Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt

Er beteckning: Ju2025/00838

Sammanfattning

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att avskaffa permanenta uppehållstillstånd för personer med flyktingrelaterade skäl, särskilt invänder vi mot förslaget att avskaffa permanenta uppehållstillstånd för vidarebosatta (s.k. kvotflyktingar). Vår bedömning är att förslaget riskerar att få negativa konsekvenser för integrationen, såväl för den enskilde som för samhället. Vidare riskerar förslaget att motverka regeringens integrationspolitiska mål och leda till ett demokratiskt utanförskap.

Länsstyrelsen avstyrker också förslaget att i normalfallet begränsa rätten till offentligt biträde till en timmes kostnadsfri rådgivning under Migrationsverkets handläggning. Vi vill uppmärksamma att förslaget riskerar att särskilt drabba personer som har särskilda behov i asylprocessen, exempelvis ensamkommande barn.

Om förslaget genomförs tillstyrker vi att personer ur de berörda grupperna kan vara anknytningspersoner, att ändringar görs som möjliggör att de vid ett senare tillfälle kan bli medborgare samt de föreslagna ändringarna kring studiehjälp och studiemedel för vidarebosatta.

Vi vill därutöver betona vikten av att se över hur förslagen i det här betänkandet påverkas av andra pågående utredningar och lagförslag som rör samma och/eller liknande frågor som de som behandlas i denna utredning.

Kapitel 7 Rättslig rådgivning, rättsligt bistånd och biträde

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att i normalfallet begränsa rätten till offentligt biträde till en timmes kostnadsfri rådgivning under Migrationsverkets handläggning. Vi instämmer i utredningens beskrivning att förslaget innebär en försämring av möjligheten till en rättssäker prövning och gör bedömning att den rättsliga rådgivningen behöver ges under fler tillfällen för att garantera rättssäkerheten i asylprövningen. Vi vill uppmärksamma att förslaget riskerar att särskilt drabba personer som har särskilda behov i asylprocessen, såsom ensamkommande barn, personer med funktionsnedsättning och personer med trauman.

Länsstyrelsen delar inte utredningens bedömning att det inte bör införas en särreglering som ger ensamkommande barn utökade rättigheter när det gäller tillgången till offentligt bekostade biträden. Förslaget innebär ett kraftigt utökat ansvar för god man att företräda och bistå barnet. Länsstyrelsen saknar i utredningen en konsekvensbeskrivning av denna ansvarsförflyttning.

Kapitel 8 Utmönstring av möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd för vissa grupper

Avsnitt 8.5 Utredningens förslag om hur permanenta uppehållstillstånd ska utmönstras för vissa grupper

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att avskaffa permanenta uppehållstillstånd för personer med flyktingrelaterade skäl.

Våra erfarenheter från länet är att permanenta uppehållstillstånd är bättre för integrationen än tillfälliga, eftersom både barn och vuxna blir mer motiverade att bli en del av sitt nya land om de vet att de får stanna. Våra erfarenheter är vidare att långvariga tidsbegränsade uppehållstillstånd skapar stress, särskilt för barn, men även för vuxna som behöver trygghet för att kunna etablera sig i samhället. Som utredningen själv uppmärksammar medför tillfälliga uppehållstillstånd en ökad risk för psykisk ohälsa, särskilt för barn.

Länsstyrelsen vill särskilt uppmärksamma utsattheten hos vidarebosatta (kvotflyktingar). Vår bedömning är att det finns ett särskilt åtagande i mottagandet av kvotflyktingar.

Vidarebosättningen når individer som befinner sig i ett utsatt läge i flyktingläger, kommuner investerar ofta mycket tid i att förbereda för mottagandet av vidarebosatta eftersom ställtiden till att förstå det nya landet är längre för vidarebosatta. Utmaningarna för individerna att kunna integrera sig i det nya landet riskerar att förstärkas av tidsbegränsade uppehållstillstånd, särskilt i kombination med förslaget om etableringsboende i tre år (SOU 2025:35 *Etableringsboendelagen – Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända*). Vi vill särskilt uppmärksamma vidarebosatta barns utsatthet eftersom de inte kan påverka sina möjligheter att få stanna i landet.

Sammantaget är vår bedömning att förslaget om att ta bort möjligheten till permanenta uppehållstillstånd riskerar att motverka det integrationspolitiska målet ”att utrikes födda kvinnor och män ska ha samma skyldigheter, rättigheter och möjligheter som den övriga befolkningen att leva ett fritt, värdigt och självständigt liv inom samhällsgemenskapen”. Förslaget är också oroande utifrån ett demokratiskt perspektiv eftersom det kan leda till ett demokratiskt utanförskap, där en grupp människor lever länge i landet utan samma demokratiska rättigheter som övriga.

Avsnitt 8.7.1 Studiehjälp och studiemedel

Under förutsättning att förslaget om att mönstra ut permanenta uppehållstillstånd för vidarebosatta genomförs tillstyrker Länsstyrelsen förslaget att studiehjälp och studiemedel ska få lämnas till vidarebosatta (kvotflyktingar) även om kravet på permanent uppehållstillstånd inte är uppfyllt.

Kapitel 9 Ändringar i lagen om svenskt medborgarskap

Avsnitt 9.3.1 Utlänningar som berörs av utmönstringen av permanent uppehållstillstånd ska även fortsatt kunna förvärva svenskt medborgarskap

Under förutsättning att förslaget om att mönstra ut permanenta uppehållstillstånd för personer med asylrelaterade uppehållstillstånd genomförs tillstyrker Länsstyrelsen förslaget att kravet på permanent uppehållstillstånd för förvärv av svenskt medborgarskap tas bort.

Förslagen i utredningen innebär att vissa utlänningar kan komma att leva i Sverige upp till 10 år med temporära uppehållstillstånd. Länsstyrelsen vill poängtera att 10 år är en lång tid, särskilt i ett barns liv samt att det finns forskning som påvisar att den ekonomiska, utbildningsmässiga, politiska och sociala integrationen av personer med utländsk bakgrund förbättras vid möjligheten att förvärva medborgarskap tidigt (Skärpta krav för svenskt medborgarskap, SOU 2025:01).

Kap 11. Konsekvenser

11.3.7 Särskilt om konsekvenser för barn

Länsstyrelsen anser att det i den fortsatta beredningen finns behov av fördjupade konsekvensanalyser av förslagets effekter på barn. Länsstyrelsen vill särskilt uppmärksamma ensamkommande barns utsatthet under asylprocessen i och med att även deras rätt till juridiskt stöd som utgångspunkt begränsas till en timmes kostnadsfri rådgivning under Migrationsverkets handläggning. Vi vill också uppmärksamma barns utsatthet om föräldrarna inte uppnår kraven för medborgarskap. De kan då komma att leva i Sverige under många år med tidsbegränsade uppehållstillstånd, och sen skickas till ett land där de aldrig varit, inte känner till traditionerna och kanske inte kan språket.

Allmänna synpunkter

Regeringen har i direktiven till utredningen fört fram att den tidigare stora invandringen i kombination med bristande integration bidragit till att Sverige står inför stora utmaningar med ett växande utanförskap. Länsstyrelsen vill uppmärksamma att vissa av förslagen i utredningen riskerar att leda till ett utanförskap då enskilda på grund av oförutsägbarheten kring deras framtid får svårare att integrera sig i det svenska samhället. Vi vill särskilt uppmärksamma att kopplingen mellan riskfaktorerna osäkra framtidsutsikter, ohälsa, arbetslöshet och utanförskap är stark. Länsstyrelsen ser inte att riskerna för ett sådant utanförskap lyfts i utredningen.

Länsstyrelsen vill också betona vikten av att se över hur förslagen i det här betänkandet påverkas av andra pågående utredningar och lagförslag inom området. Exempelvis kan förslagen i nedanstående utredningar och betänkanden påverka förslagen i det här betänkandet:

- *SOU 2025:33 Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd*
- *SOU 2025:35 Etableringsboendelagen– ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända*
- *SOU 2025:1 Skärpta krav för svenskt medborgarskap*
- *Promemorian Självförsörjning som krav för svenskt medborgarskap*
- *De tre betänkandena från Utredningen om en målstyrd integrationspolitik*
- *Utredningen Skärpta villkor för anhöriginvandring*
- *Utredningen En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare*
- *Uppdraget om Anpassning av svensk rätt till EU:s migrations- och asylpakt (Ju 2024:E)*
- *Betänkandet från 2023 års fri- och rättighetskommitté*
- *Utredningen om Återkallelse av medborgarskap i vissa fall*

Sammantaget gör alla dessa förslag och processer att det är svårt att överblicka de samlade konsekvenserna av förslagen i det aktuella betänkandet. Vi vill därför påtala vikten av att systematiskt göra analyser samt följa upp konsekvenser och effekter av de regeländringar som genomförs.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Jörgen Peters med integrationsutvecklaren Birgitta Guevara som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Pia Falck och avdelningschefen Sandra Brantebäck medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.